

28

UCHWAŁA KOMITETU OBRONY KRAJU

z dnia 21 grudnia 1971 r.

w sprawie formacji samoobrony.

Na podstawie art. 118 ust. 5 i art. 135 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220) uchwała się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Formacje samoobrony są cywilnymi jednostkami organizacyjnymi przeznaczonymi do ochrony ludności, zakładów pracy oraz urządzeń użyteczności publicznej przed skutkami działania środków masowego rażenia i innymi działaniami nieprzyjaciela.

2. W czasie pokoju formacje samoobrony prowadzą szkolenie osób pełniących w nich służbę oraz uczestniczą w przygotowaniu ochrony ludności i jej mienia, zakładów pracy i urządzeń użyteczności publicznej.

3. Formacje samoobrony biorą również udział w zapobieganiu klęskom żywiołowym, w zwalczaniu skutków pożarów, powodzi i innych klęsk oraz katastrof zagrażających

bezpieczeństwu życia lub mienia większej liczby osób, a także uczestniczą w pracach społecznych o charakterze gospodarczym, użytecznych dla celów obronnych.

§ 2. Formacjami samoobrony są:

- 1) oddziały samoobrony:
  - a) zakładowe (ZOS),
  - b) terenowe (TOS),
  - c) specjalistyczne (SOS);
- 2) grupy samoobrony:
  - a) zakładowe (ZGS),
  - b) blokowe (BGS);
- 3) komendy samoobrony:
  - a) zakładowe (ZKS),
  - b) terenowe (TKS).

§ 3. 1. W formacjach samoobrony pełnią służbę osoby, którym nadano przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do tej służby.

2. Prawem i obowiązkiem każdego obywatela zdolnego ze względu na wiek i stan zdrowia jest zgłoszenie się ochotniczo do pełnienia służby w formacjach samoobrony. Ochot-

nicze zgłoszenie się do tej służby nie zwalnia od innych obowiązków wynikających z przepisów o powszechnym obowiązku obrony.

§ 4. Przez użyte określenia:

- 1) minister i ministerstwo — należy rozumieć również inne naczelne i centralne organy administracji państwowej, a także centralne organy spółdzielcze oraz centralne organy organizacji politycznych, społecznych i zawodowych;
- 2) prezydium wojewódzkiej rady narodowej — należy rozumieć również prezydium rady narodowej miasta wyłączonego z województwa;
- 3) prezydium powiatowej rady narodowej — należy rozumieć również prezydium miejskiej rady narodowej w mieście stanowiącym powiat oraz prezydium dzielnicowej rady narodowej w mieście wyłączonym z województwa;
- 4) przewodniczący prezydium rady narodowej — należy rozumieć również przewodniczącego gromadzkiej rady narodowej;
- 5) wojewódzki sztab wojskowy — należy rozumieć również sztab wojskowy miasta wyłączonego z województwa;
- 6) powiatowy sztab wojskowy — należy rozumieć również miejski sztab wojskowy w mieście stanowiącym powiat i dzielnicowy sztab wojskowy w mieście wyłączonym z województwa.

Rozdział 2

Zasady tworzenia formacji samoobrony.

Zakładowe formacje samoobrony.

§ 5. 1. Zakładowe oddziały samoobrony tworzy się w społeczniomych zakładach pracy (przedsiębiorstwach, urzędach, instytucjach, szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych, zakładach naukowych, szpitalach i innych zakładach społecznych służby zdrowia, placówkach kulturalno-oświatowych itp.), odpowiadających warunkom określonym przez Ministra Obrony Narodowej, zwanych dalej „zakładami pracy.”

2. W większym zakładzie pracy można utworzyć dwa lub więcej zakładowych oddziałów samoobrony.

3. Zakładowy oddział samoobrony może być utworzony jako wspólny dla dwu lub więcej zakładów pracy sąsiadujących ze sobą, jak również dla zakładu pracy i przyzakładowego osiedla mieszkaniowego.

4. W zakładzie pracy, w którym nie ma warunków do utworzenia zakładowego oddziału samoobrony, może być utworzona zakładowa grupa samoobrony.

§ 6. 1. Zakładowy oddział samoobrony (zakładową grupę samoobrony) tworzy kierownik zakładu pracy za zgodą lub na polecenie kierownika bezpośrednio nadrzędnej jednostki organizacyjnej, a jeżeli zakład pracy podlega radzie narodowej — za zgodą lub na polecenie przewodniczącego prezydium właściwej rady narodowej.

2. Zakładowy oddział samoobrony wspólny dla dwu lub więcej zakładów pracy tworzą kierownicy tych zakładów za zgodą lub na polecenie organów określonych w ust. 1, a zakładowy oddział samoobrony wspólny dla zakładu pracy i przyzakładowego osiedla mieszkaniowego — również za zgodą przewodniczącego prezydium rady narodowej.

3. Decyzje w sprawach określonych w ust. 1 i 2 wymagają uprzedniego uzgodnienia z szefem właściwego powiatowego sztabu wojskowego.

§ 7. 1. Zakładowy oddział samoobrony (zakładowa grupa samoobrony) podlega bezpośrednio kierownikowi zakładu pracy.

2. W razie utworzenia zakładowego oddziału samoobrony wspólnego dla dwu lub więcej zakładów pracy, oddział ten podlega kierownikowi zakładu pracy określonego przez kierowników bezpośrednio nadrzędnych jednostek organizacyjnych w uzgodnieniu z szefem właściwego powiatowego sztabu wojskowego.

§ 8. 1. W zakładach pracy, w których działają co najmniej dwa zakładowe oddziały samoobrony, może być utworzona zakładowa komenda samoobrony.

2. Jeżeli w zakładzie pracy została utworzona zakładowa komenda samoobrony, zakładowe oddziały samoobrony podlegają bezpośrednio zakładowemu komendantowi samoobrony.

3. Zakładową komendę samoobrony tworzy się w trybie określonym w § 6 ust. 1 i 3.

4. Zakładowy komendant samoobrony podlega kierownikowi zakładu pracy, w którym komenda została utworzona.

Terenowe formacje samoobrony.

§ 9. 1. Terenowe oddziały samoobrony tworzy się w gromadach, osiedlach, miastach i dzielnicach miast.

2. W każdej gromadzie tworzy się w zasadzie jeden terenowy oddział samoobrony, w osiedlu — od jednego do trzech oddziałów samoobrony, a w miastach i dzielnicach miast — odpowiednią liczbę oddziałów, w zależności od potrzeb i od liczby osób podlegających obowiązkowi służby w formacjach samoobrony.

3. W skład terenowego oddziału samoobrony mogą wchodzić służby i pododdziały tworzone w zakładzie, w którym nie ma zakładowego oddziału samoobrony lub zakładowej grupy samoobrony.

§ 10. 1. O utworzeniu terenowego oddziału samoobrony decyduje przewodniczący prezydium właściwej rady narodowej na wniosek szefa powiatowego sztabu wojskowego.

2. O utworzeniu służb i pododdziałów, o których mowa w § 9 ust. 3, decyduje przewodniczący prezydium właściwej rady narodowej w uzgodnieniu z kierownikiem zakładu pracy.

§ 11. Terenowy oddział samoobrony podlega:

- 1) w gromadzie — przewodniczącemu gromadzkiej rady narodowej;
- 2) w osiedlu — przewodniczącemu prezydium rady narodowej osiedla;
- 3) w mieście — przewodniczącemu prezydium miejskiej rady narodowej, a w mieście podzielonym na dzielnice — przewodniczącemu prezydium dzielnicowej rady narodowej.

§ 12. 1. Do ochrony budynków mieszkalnych może być utworzona blokowa grupa samoobrony w trybie określonym w § 10 ust. 1.

2. Blokowa grupa samoobrony podlega bezpośrednio terenowemu komendantowi samoobrony, kierownikowi administracji domów mieszkalnych lub innemu odpowiedniemu organowi wyznaczonemu przez przewodniczącego prezydium miejskiej (dzielnicowej) rady narodowej (rady narodowej osiedla).

§ 13. 1. W osiedlach i miastach oraz w dzielnicach miast, w których działają co najmniej dwa terenowe oddziały samoobrony, może być utworzona terenowa komenda samoobrony w trybie określonym w § 10 ust. 1.

2. Jeżeli w osiedlu, mieście lub dzielnicy została utworzona terenowa komenda samoobrony, terenowe oddziały samoobrony podlegają bezpośrednio terenowemu komendantowi samoobrony.

3. Terenowy komendant samoobrony podlega przewodniczącemu prezydium właściwej rady narodowej.

Specjalistyczne oddziały samoobrony.

§ 14. 1. Specjalistycznymi oddziałami samoobrony są:

- 1) oddziały pierwszej pomocy medycznej;
- 2) oddziały wynoszenia uszkodzonych;
- 3) oddziały ratownictwa technicznego;
- 4) oddziały odkażania i dezaktywacji;
- 5) oddziały łączności radiowej;
- 6) oddziały wydobywania wody;
- 7) oddziały ochrony obiektów.

2. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z zainteresowanym ministrem lub przewodniczącym prezydium wojewódzkiej rady narodowej może ustalać inne rodzaje specjalistycznych oddziałów samoobrony.

3. Specjalistyczne oddziały samoobrony mogą być tworzone jako oddziały resortowe lub terenowe (wojewódzkie, powiatowe, miejskie, dzielnicowe). Oddziały te mogą być oddziałami stacjonarnymi lub manewrowymi.

§ 15. 1. O utworzeniu specjalistycznego oddziału samoobrony decyduje:

- 1) organ określony przez zainteresowanego ministra — w stosunku do oddziałów resortowych;
- 2) przewodniczący prezydium wojewódzkiej rady narodowej — w stosunku do oddziałów terenowych;

2. Decyzja w sprawach określonych w ust. 1 wymaga uprzedniego uzgodnienia z szefem właściwego wojewódzkiego sztabu wojskowego.

§ 16. Specjalistyczny oddział samoobrony podlega:

- 1) resortowy — organowi określonemu przez właściwego ministra;
- 2) terenowy — przewodniczącemu prezydium właściwej rady narodowej lub organowi przez niego określonemu.

§ 17. Do udzielania fachowej pomocy w zorganizowaniu, wyposażeniu i szkoleniu terenowych specjalistycznych oddziałów samoobrony, wydawaniu wytycznych organizacyjnych oraz do sprawowania ogólnego nadzoru nad działalnością tych oddziałów są obowiązani:

- 1) Minister Zdrowia i Opieki Społecznej — w zakresie oddziałów pierwszej pomocy medycznej i oddziałów wynoszenia uszkodzonych;
- 2) Minister Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych — w zakresie oddziałów ratownictwa technicznego o charakterze ogólnym;
- 3) Minister Górnictwa i Energetyki — w zakresie oddziałów ratownictwa technicznego działających w podległym mu resorcie;
- 4) Minister Gospodarki Komunalnej — w zakresie oddziałów odkażania i dezaktywacji oraz oddziałów ratownictwa technicznego działających w dziedzinie gospodarki komunalnej;
- 5) Minister Rolnictwa — w zakresie oddziałów ratownictwa technicznego i oddziałów wydobywania wody działających na terenach wiejskich;
- 6) Minister Łączności — w zakresie oddziałów łączności radiowej;
- 7) Minister Spraw Wewnętrznych — w zakresie oddziałów ochrony obiektów;
- 8) ministrowie, w porozumieniu z którymi zostały utworzone oddziały samoobrony stosownie do § 14 ust. 2.

Rozdział 3

Zasady organizacji przygotowania formacji samoobrony.

§ 18. W skład oddziałów samoobrony (zakładowych, terenowych i specjalistycznych) wchodzi: komendant oddziału,

zastępca komendanta oddziału do spraw politycznych i inni zastępcy, zespół polityczno-propagandowy oraz służby określonych specjalności, a także — w zależności od potrzeb i wielkości oddziału samoobrony — sztab oddziału.

§ 19. 1. W zakładowych i terenowych oddziałach samoobrony mogą być tworzone następujące podstawowe służby:

- 1) rozpoznania;
- 2) łączności i alarmowania;
- 3) przeciwpożarowa;
- 4) medyczno-sanitarna;
- 5) porządkowo-ochronna;
- 6) ratownictwa technicznego;
- 7) odkażania i dezaktywacji;
- 8) ochronowa;
- 9) opieki społecznej;
- 10) weterynaryjna.

2. Na zasadach określonych przez Ministra Obrony Narodowej mogą być również tworzone inne służby.

3. W specjalistycznych oddziałach samoobrony tworzy się służby i pododdziały o określonym przeznaczeniu, wynikającym z charakteru oddziału i bazy organizacyjnej, na jakiej oddział się tworzy.

§ 20. 1. W oddziałach samoobrony mogą być tworzone pododdziały szkolenia poborowych, w których prowadzi się szkolenie poborowych w zakresie samoobrony lub wojskowe szkolenie poborowych.

2. Oddziały samoobrony mogą być tworzone jako oddziały (ośrodki) przeznaczone wyłącznie do szkolenia poborowych w zakresie samoobrony lub wojskowego szkolenia poborowych. W skład tych oddziałów (ośrodków) wchodzi: komendant oddziału (ośrodka), pododdziały (drużyny, plutony i kompanie) oraz w zależności od potrzeb, zastępca komendanta, sztab oddziału (ośrodka) i instruktorzy.

3. Pododdziały, o których mowa w ust. 1, oraz oddziały samoobrony przeznaczone wyłącznie do szkolenia poborowych w zakresie samoobrony tworzy się na wniosek szefa właściwego wojewódzkiego sztabu wojskowego.

4. O utworzeniu oddziału samoobrony przeznaczonego wyłącznie do prowadzenia wojskowego szkolenia poborowych decyduje Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z właściwym ministrem lub przewodniczącym prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

§ 21. 1. Struktura organizacyjna oddziału, grupy i komendy samoobrony powinna być ustalona w sposób zapewniający zdolność do podjęcia w czasie bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, mobilizacji i wojny zadań obronnych w okresie całodobowym przez odpowiednią część oddziału i komendy.

2. Zakłady pracy i ich jednostki nadrzędne mogą tworzyć etatowe stanowiska komendantów zakładowych oddziałów i komend samoobrony oraz inne etatowe stanowiska w tych formacjach w ramach ustalonego ogólnego limitu zatrudnienia.

§ 22. 1. Za zorganizowanie, szkolenie, wyposażenie i całość przedsięwzięć związanych z zapewnieniem zdolności do działania formacji samoobrony są odpowiedzialni bezpośrednio w stosunku do:

- 1) zakładowych oddziałów, grup i komend samoobrony — kierownicy zakładów pracy, w których zostały one utworzone;
- 2) terenowych oddziałów, blokowych grup i komend samoobrony — organy określone przez przewodniczących prezydiów rad narodowych, na których terenie zostały one utworzone;
- 3) specjalistycznych oddziałów samoobrony — kierownicy resortowych jednostek organizacyjnych i organy określo-

ne przez przewodniczących prezydiów rad narodowych, które zostały zobowiązane do zorganizowania określonych oddziałów.

2. Kierownictwo i nadzór nad formacjami samoobrony w sprawach, o których mowa w ust. 1, sprawują odpowiednio właściwi ministrowie oraz przewodniczący prezydiów rad narodowych.

§ 23. 1. Działalnością formacji samoobrony w czasie pokoju i realizacją ich zadań kierują odpowiednio kierownicy zakładów pracy oraz przewodniczący prezydiów rad narodowych.

2. W razie klęski żywiołowej lub katastrofy przewodniczący prezydiów wojewódzkich i powiatowych rad narodowych mogą zarządzić użycie do akcji ratowniczych wszystkich formacji samoobrony działających na danym terenie, w tym również formacji zakładowych.

§ 24. 1. Do udzielania fachowej pomocy w zorganizowaniu, wyposażeniu i szkoleniu służb w zakładowych i terenowych oddziałach samoobrony są obowiązani:

- 1) Pełnomocnik Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej przy współdziałaniu innych właściwych ministrów — w zakresie służby rozpoznania, jeśli chodzi o wykrywanie skażeń;
- 2) Minister Łączności — w zakresie służby łączności i alarmowania;
- 3) Minister Zdrowia i Opieki Społecznej — w zakresie służb medyczno-sanitarnej oraz opieki społecznej;
- 4) Minister Spraw Wewnętrznych — w zakresie służb przeciwpożarowej oraz porządkowo-ochronnej;
- 5) Minister Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych — w zakresie służby ratownictwa technicznego;
- 6) Minister Gospodarki Komunalnej — w zakresie służb odkażania i dezaktywacji oraz ochronowej;
- 7) Minister Rolnictwa — w zakresie służby weterynaryjnej.

2. Zadania określone w ust. 1 właściwi ministrowie wykonują w uzgodnieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

§ 25. 1. Organizacje społeczne uczestniczą w ramach swej statutowej działalności w przygotowaniu określonych służb w oddziałach samoobrony na zasadach określonych przez władze naczelne tych organizacji w uzgodnieniu z organem wojskowym określonym przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Członkowie zespołów społecznych tych organizacji, a w szczególności Polskiego Czerwonego Krzyża, Związku Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej, którzy otrzymali przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do służby w formacjach samoobrony lub zgłosili się do niej ochotniczo, wchodzi w skład oddziałów samoobrony. Osoby te podlegają organizacyjnie komendantowi oddziału na ogólnie obowiązujących zasadach.

§ 26. 1. Minister Obrony Narodowej określa szczegółowe zasady tworzenia i działania zakładowych i terenowych oddziałów samoobrony oraz grup i komend samoobrony.

2. Właściwi ministrowie w uzgodnieniu z Ministrem Obrony Narodowej określają szczegółowe zasady tworzenia i działania specjalistycznych oddziałów samoobrony.

§ 27. Zadania wojewódzkich i powiatowych sztabów wojskowych w zakresie tworzenia i działania formacji samoobrony w sprawach nie określonych niniejszą uchwałą normują odrębne przepisy.

Rozdział 4

Zasady wyposażenia i finansowania formacji samoobrony.

§ 28. Podstawowe wyposażenie formacji samoobrony stanowią maszyny, sprzęt, urządzenia oraz środki materiałowe stanowiące własność jednostek gospodarki społecznej, w których formacje te zostały utworzone, lub terenowych jednostek administracji państwowej zobowiązanych do utworze-

nia tych formacji oraz sprzęt techniczno-wojskowy, gromadzony zgodnie z planami zaopatrzenia w ramach wydatków obronnych.

§ 29. Ministrowie określani w § 24 zapewnią opracowanie odpowiednich materiałów szkoleniowych na potrzeby formacji samoobrony w uzgodnieniu z organem wojskowym określonym przez Ministra Obrony Narodowej oraz spowodują zaopatrzenie w te materiały formacji samoobrony.

§ 30. Minister Obrony Narodowej:

1) zapewnia formacjom samoobrony według ustalonych zasad wyposażenia:

a) odpłatnie — sprzęt techniczno-wojskowy i specjalistyczny sprzęt powszechnej samoobrony oraz części zamienne do tego sprzętu, jak również materiały szkoleniowe,

b) nieodpłatnie — wydawnictwa fachowo-wojskowe;

2) określa:

a) zasady i tryb planowania zaopatrzenia formacji samoobrony w sprzęt i materiały, o których mowa w pkt 1 lit. a), jak również zasady przekazywania i odbioru tego sprzętu i materiałów,

b) zasady prowadzenia ewidencji, przechowywania, eksploatacji, rotacji oraz remontu sprzętu techniczno-wojskowego i specjalistycznego powszechnej samoobrony.

§ 31. 1. Wydatki państwowych i spółdzielczych jednostek organizacyjnych, związane z wyposażeniem formacji samoobrony w sprzęt techniczno-wojskowy i specjalistyczny sprzęt powszechnej samoobrony, w części zamienne do tego sprzętu, w umundurowanie, oznaki oraz wydatki szkoleniowe, podlegają finansowaniu ze środków budżetowych w ramach limitów wydatków obronnych, w trybie określonym przez Ministra Finansów.

2. Wydatki na sprzęt i materiały wykorzystywane w bieżącej działalności państwowych i spółdzielczych jednostek organizacyjnych, a znajdujące zastosowanie w działalności formacji samoobrony, podlegają finansowaniu na zasadach ogólnych, przewidzianych dla działalności podstawowej.

3. Wydatki organizacji społecznych związane z działalnością formacji samoobrony są finansowane ze środków własnych, które w razie potrzeby mogą być uzupełniane dotacją budżetową.

4. Koszty związane z prowadzeniem wojskowego szkolenia poborowych w oddziałach samoobrony ponosi Ministerstwo Obrony Narodowej.

§ 32. Wyposażenie formacji samoobrony w sprzęt, umundurowanie (specjalne oznaki), urządzenia oraz w pomieszczenia, jak również w inne środki materiałowe i finansowe zapewniają:

1) ministerstwa, zjednoczenia (jednostki równorzędne) i zakłady pracy — dla zakładowych oddziałów, grup i komend samoobrony oraz resortowych specjalistycznych oddziałów samoobrony;

2) prezydium wojewódzkich, powiatowych i miejskich rad narodowych miast nie stanowiących powiatów, rad narodowych osiedli i prezydium gromadzkich rad narodowych — dla terenowych oddziałów, blokowych grup i komend samoobrony, dla zakładowych oddziałów i komend samoobrony w zakładach pracy podległych radom narodowym oraz dla terenowych specjalistycznych oddziałów samoobrony.

Rozdział 5

Przepisy dotyczące okresu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, ogłoszenia mobilizacji i czasu wojny.

§ 33. Po wprowadzeniu stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, ogłoszeniu mobilizacji lub wybuchu

wojny przewodniczący prezydiów rad narodowych kierują działalnością wszystkich formacji samoobrony istniejących na danym terenie.

§ 34. 1. Osobom pełniącym czynną służbę w formacjach samoobrony w czasie stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, mobilizacji i wojny przysługuje w razie skoszarowania bezpłatne całodzienne wyżywienie — na zasadach ustalonych dla żywienia osób pełniących służbę w jednostkach zmilitaryzowanych w systemie koszarowym.

2. Wyżywienie, o którym mowa w ust. 1, zapewniają:

- 1) w zakładowych i resortowych formacjach samoobrony — zakłady pracy, w których te formacje zostały utworzone, stosownie do wytycznych właściwych ministrów;
- 2) w terenowych formacjach samoobrony — organy wyznaczone przez przewodniczącego właściwego prezydium rady narodowej.

Rozdział 6

Przepisy końcowe.

§ 35. Wzory umundurowania i oznak oraz zasady i sposób ich noszenia przez osoby odbywające służbę w formacjach samoobrony określa Minister Obrony Narodowej.

§ 36. Zasady tworzenia specjalistycznych oddziałów samoobrony przewidzianych do militaryzacji, ich strukturę organizacyjną, zasady podległości i działania tych oddziałów oraz zasady wyposażenia w niezbędny sprzęt i środki regulują przepisy o militaryzacji.

§ 37. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju: *P. Jaroszewicz*